

LANDSTINGET BLEKINGE

Landstingsdirektörens stab
Kanslienheten
Helene Håkansson

2016-09-26

Ärendenr:2016/00140
Dokumentnr:2016/00140-3

Till Landstingsstyrelsen

Förslag till yttrande över motion angående Psykiatrisk hjälp för personal vid aborter

Sammanfattning

I en motion från Björn T Nurhadi och Louise Erixon (sd) menas att frågan om samvetsfrihet är en existentiellt och etiskt laddad diskussion i många landsting samt att Europadomstolen kommer, som man skriver, ge samvetsfriheten rätt. Motionärerna påtalar därtill vikten av att kvinnan informeras innan abort, om psykologiska reaktioner efter abort.

Motionären föreslår

Att vårdpersonal i Blekinges landsting ska ha rätt till samvetsfrihet

Att berörd nämnd uppdras ta fram en handlingsplan för att motverka samt förebygga psykisk ohälsa för vårdpersonal som är delaktiga vid aborter

Att Landstinget Blekinge ska fokusera mer på psykologiska reaktioner hos kvinnor innan abort så att de är väl förberedda på vad som kan hända både fysiskt och mentalt

Att kvinnor som genomgått abort i Landstinget Blekinge kontaktas i efterhand med erbjudande om psykiatrisk hjälp vid behov

Inhämtade synpunkter

Jonas Kullberg, personaldirektör Landstinget Blekinge.

Yttrande

Rätten till samvetsfrihet har prövats i Sverige i förhållande till diskrimineringslagen, gällande ett fall då en barnmorska inte fick anställning eftersom hon p.g.a. sin religiösa övertygelse vägrade utföra aborter. Såväl Diskrimineringsombudsmannen som tingsrätten fastslog att det inte var diskriminering, med hänvisning till att utföra aborter är en del av yrket som barnmorska.

Arbetsdomstolen (AD) har beviljat prövningstillstånd i fallet med barnmorskan. Det är Göta hovrätt som, efter att ha nekat barnmorskan prövningstillstånd, gjort bedömningen att ärenden

ska handläggas enligt arbetstvistlagen och därmed överlämnat målet till AD. Det är oklart när prövningen kommer till stånd, men troligen senare i höst.

Vad gäller psykisk ohälsa för personal som är delaktiga i aborter så är det tydligt redan under utbildningen att aborter är en del av yrket som barnmorska. Om det skulle uppstå reaktioner eller behov finns av stöd har Landstinget Blekinges medarbetare idag tillgång till den interna företagshälsovården landstingshälsan dit man kan gå för samtal och vid behov ytterligare stödinsatser utformas.

Gällande de kvinnor som genomgår abort så är de med idag gällande rutiner väl förberedda innan aborten. De får informationsmaterial och har samtal med både barnmorska och läkare, och även möjlighet att få prata med kurator. Vid behov kan kurator slussa vidare till ytterligare stödinsatser. Möjligheten till stöd finns även efter abort om patienten upplever behov av det. Detta stöd upplevs idag som tillräckligt.

Bedömning

Det nuvarande rättsläget i Sverige är att det inte finns någon artikel i EMKR (Europeiska konventionen om skydd för mänskliga rättigheter) som stadgar om rätt till samvetsfrihet gällande aborter. Inte heller har Europadomstolen i något fall tolkat in en sådan rätt enligt EMKR. Då återstår att tolka den svenska abortlagstiftningen.

Enligt abortlagens proposition konstateras att det är klinikcheferna som bär det primära ansvaret för arbetsfördelning, och någon rätt till samvetsvägran finns inte i lagen. Eftersom svensk rätt saknar regler om rätt till samvetsvägran gör att vägran eller önskan om att inte utföra vissa arbetsuppgifter förknippat med yrket får bedömas enligt de regler som styr anställningsförhållandet.

Enligt Distriktsombudsmannen (DO) och som heller inte anser att abortvägrande barnmorska är diskriminerad, framgår det av Socialstyrelsens definition av barnmorskeyrket att en barnmorska ska kunna medverka vid aborter. DO har därmed ansett att landsting kan upprätthålla det kravet. DO menar att religionsfrihet i detta fall får stå tillbaka till förmån för kvinnors rätt till abortvård.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) konstaterade redan i november 2015 att ”Lagstiftningen slår tydligt fast att vården ska utgå ifrån patientens behov. Inte vårdgivarens, inte arbetsgivarens eller personalens – utan patientens. Krav på att olika yrkesgrupper ska få undantas från vissa arbetsuppgifter med hänvisning till så kallad samvetsfrihet framförs med jämna mellanrum i debatten. Det är krav som riskerar både patientsäkerhet och bemötande inom abortvården. I förlängningen hotas hela principen om vård på patientens villkor.”

”Den som söker en anställning förutsätts vara beredd att utföra de arbetsuppgifter som ingår i jobbet. Rätt till vård och hälsa är en mänsklig rättighet men det är ingen mänsklig rättighet att jobba med ett visst yrke. Den som av samvetsskäl inte kan tänka sig att delta i abortvård ska inte utbildas till barnmorska, konstaterar SKL och menar att det är ” helt avgörande att lagstiftare och arbetsgivare inte faller undan för kraven att utöka möjligheterna att undantas från arbetsuppgifter med hänvisning till den personliga tron.”

SKL är också tydlig med att detta inte heller är en lokal fråga. Vårdgivare och lokala arbetsgivare kan inte öppna för ”lokala samvetsskäl”, även lösningar där verksamheten anpassas utifrån enskilda medarbetares samvetsskäl skulle kunna hota aborträtten och patienters rätt till adekvat vård och ett professionellt bemötande. Det kan inte, menar SKL ”vara lagstiftarens mening att kringgå lagen genom införande av lokala personalpolicys.”

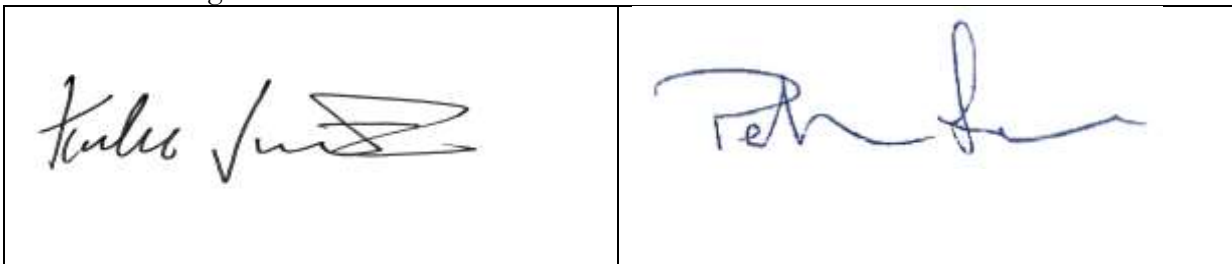
Avslutningsvis gällande stöd till personal så har alltså landstingets medarbetare, om det skulle uppstå reaktioner eller behov finnas av stöd, tillgång till den interna företagshälsovården landstingshälsan. Vad gäller de kvinnor som genomgår abort i Blekinge, så får de informationsmaterial och har samtal med både barnmorska och läkare, och även möjlighet att få prata med kurator eller annan stödinsats. Detta stöd upplevs idag som tillräckligt.

Förslag till beslut

Att föreslå Landstingsstyrelsen föreslå Landstingsfullmäktige besluta

att avslå motionen

Karlskrona enligt ovan

Kalle Sandström (s)
Landstingsstyrelsens ordförande

Peter Lilja
Landstingsdirektör